

31 NOORD SCHAKEL S

Port Betaald

MAART 2024

Drenthe
Fryslân
Groningen e.o.

HVMANISTISCH
VERBOND

De SCHAKEL, is het ledenblad van de afdelingen Fryslân, Groningen e.o. en Drenthe . van het Humanistisch Verbond.

De Schakel verschijnt 4 x per jaar.

de komende nummers:

7 juni 2024 **deadline 16-5-2024**

6 september 2024 **deadline 9-8-2024**

8 december 2024 **deadline 17-11-2024**

7 maart 2025 **deadline 14-2-2025**

REDACTIEADRES SCHAKEL

Baukje Scheppink

Vijzelstraat 8, 8911 EW Leeuwarden

baukje.scheppink@gmail.com

0511-477083

WEBMASTERS

Groningen Welmer Boiten

welmerboiten@gmail.com

Drenthe Melanie Willekens-Taal

melanie.taal@gmail.com

Fryslân Tineke Mollema

communicatie@hvfryslan.nl

Meer adressen en contactpersonen achter in de Schakel.

Een ander e-mailadres?

Geef het ook door aan het Landelijk Bureau, leden@humanistischverbond.nl, dan komen de e-mails - ook die van de afdelingen - in het vervolg op het goede adres terecht.

Bij de foto's in deze Schakel

De foto's en illustraties in deze Schakel zijn van de auteurs, gepubliceerd met toestemming van de maker of de Creative Commons licentie.

POSTADRESSEN EN SECRETARIATEN

Adreswijzigingen en opzeggingen naar:

Landelijke ledenadministratie

Humanistisch Verbond, Postbus 75490,

1070 AL Amsterdam 020-5219000

leden@humanistischverbond.nl

Groningen en Ommelanden

Humanistisch Centrum

W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen

leke Verveld, secretaris

secr.hvgron@gmail.com

Donaties: Penningmeester HV afd. Groningen

NL 69 TRIO 0391 04 29 47

Stichting Huisvesting HV Groningen

NL10 INGB 0004 1988 73

Fryslân

Secretariaat – Bleekhof 35 – 8921 MB

Leeuwarden

Rekeningnummer: NL16 TRIO 0198 3836 65

secretariaat@hvfryslan.nl

Marjoleine Beers, secretaris en ledenadm.

Facebook: Humanistisch Verbond Fryslân

<https://fryslan.humanistischverbond.nl/>

Drenthe

Het Humanistisch Verbond Drenthe

drenthe@regio.humanistischverbond.nl

Marlon Busstra, secretaris a.i.

Traverse 34, 9408 MD Assen

NL07 TRIO 0198 4329 09 t.n.v. HV Drenthe

Website

Heeft u al ontdekt dat er op onze landelijke website onder evenementen een pagina “wandelingen” staat?

<https://www.humanistischverbond.nl/laat-je-inspireren/wandelen/>

ADRESSEN

AGENDA NOORD

datum	afdeling	activiteit	.	pag
zondag 10 maart 2024	Fryslân	Filosofie ve BP	Leeuwarden	45
zondag 10 maart 2024	Drenthe	gespreksgroep Hoogeveen	Hoogeveen	14
dinsdag 12 maart 2024	Drenthe	HV café	Assen	12
dinsdag 12 maart 2024	Groningen	Kennismaken met hum.	Groningen	7
woensdag 13 maart 2024	Fryslân	Palaver Oranjewoud	Heerenveen	37
donderdag 14 maart 2024	Fryslân	Open gespreksgroep ZWF	Sneek	39
zaterdag 16 maart 2024	Fryslân	Wandelen Heerenveen	Heerenveen	36
zondag 17 maart 2024	Drenthe	Wandeling Boomkroonpad		13
donderdag 21 maart 2024	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	32
zaterdag 23 maart 2024	NOORD	Humanistisch Lente Festival	Bakkeveen	4
woensdag 27 maart 2024	Drenthe	Cursus mens-zijn 21ste eeuw	1 Assen	7
donderdag 28 maart 2024	Fryslân	Cursus Stilstaan bij jezelf (4x)	bij aanmelding	7
vrijdag 29 maart 2024	Fryslân	Lekker ite & in aardich petear	Marsum	48
woensdag 3 april 2024	Drenthe	Cursus mens-zijn 21ste eeuw	2 Assen	7
zaterdag 6 april 2024	Fryslân	Wandelen Heerenveen	Heerenveen	36
zondag 7 april 2024	Groningen	Wandelen Vosbergen	Eelde	29
dinsdag 9 april 2024	Drenthe	HV café	Assen	12
dinsdag 9 april 2024	Fryslân	Kennismaken met hum.	Lwdn of H'veen	7
woensdag 10 april 2024	Drenthe	Cursus mens-zijn 21ste eeuw	3 Assen	7
donderdag 11 april 2024	Fryslân	Open gespreksgroep ZWF	Sneek	39
donderdag 11 april 2024	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	32
vrijdag 12 april 2024	Groningen	Humanistisch café	Groningen	26
zaterdag 13 april 2024	Fryslân	ALV	Leeuwarden	32
woensdag 17 april 2024	Drenthe	Cursus mens-zijn 21ste eeuw	4 Assen	7
woensdag 17 april 2024	Fryslân	Palaver Oranjewoud	Heerenveen	37
zondag 21 april 2024	Drenthe	Wandeling Anloo-Evertsbos		13
zondag 21 april 2024	Drenthe	gespreksgroep Hoogeveen	Hoogeveen	14
zaterdag 4 mei 2024	Fryslân	Wandelen Heerenveen	Heerenveen	36
zondag 5 mei 2024	Groningen	Wandelen Noordsche Veld	Norg	29
dinsdag 14 mei 2024	Drenthe	HV café	Assen	12
woensdag 15 mei 2024	Fryslân	Palaver Oranjewoud	Heerenveen	37
zondag 19 mei 2024	Drenthe	Wandeling Spier		13
zaterdag 25 mei 2024	Fryslân	Wandelen Heerenveen	Heerenveen	36
zondag 28 april 2024	Groningen	Zindag	Groningen	31
donderdag 30 mei 2024	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	33
zondag 26 mei 2024	Groningen	Zindag	Groningen	30
zondag 2 juni 2024	Groningen	Wandelen Zeijerstrubben		29
dinsdag 11 juni 2024	Drenthe	HV café	Assen	12
zaterdag 15 juni 2024	Fryslân	Wandelen Heerenveen	Heerenveen	36
zaterdag 6 juli 2024	Fryslân	Wandelen Heerenveen	Heerenveen	36
zaterdag 7 september 2024	Fryslân	Wandelen Heerenveen	Heerenveen	36
zaterdag 28 september 2024	Fryslân	Wandelen Heerenveen	Heerenveen	36
zaterdag 19 oktober 2024	Fryslân	Wandelen Heerenveen	Heerenveen	36
zaterdag 30 november 2024	Fryslân	Wandelen Heerenveen	Heerenveen	36
zaterdag 21 december 2024	Fryslân	Wandelen Heerenveen	Heerenveen	36

Speciaal voor leden van het
HUMANISTISCH Verbond Noord
is het op 23 maart **LENTE**
ensis er een **FESTIVAL**
in **Bakkeveen**
Uitnodiging

De lente: we keken er naar uit en we deden via de Schakel en e-mailnieuwsbrieven al vooraankondigingen, en nu is het echt zover: wij nodigen al onze HV leden uit Fryslân, Groningen en Drenthe uit om op zaterdag 23 maart het Humanistisch Lente Festival te komen beleven op het drie provinciën-punt. Op dat punt, met een interessante geschiedenis en midden

in de natuur, ligt de conferentielocatie Nieuw Allardsoog, de mooiste plek wat ons betreft om de lente te vieren en elkaar te ontmoeten.

Afgelopen zomer kregen we allemaal via de post een héél klein boekje met daarin de nieuwe Nederlandse vertaling van de Verklaring van Amsterdam, een

Allardsoog (Fries: Allardseach) is een buurtschap gelegen nabij het drie-provinciën-punt van de Nederlandse provincies Fryslân, Groningen en Drenthe. In een tuin van een huis aan de Allardsoogsterweg staat een grensmaal die het exacte punt markeert waar deze drie provincies aan elkaar grenzen.

internationaal document waarin de uitgangspunten zijn omschreven waarmee het humanisme zich als brede, onderscheidende levensbeschouwing definieert.

De vier uitgangspunten zijn:

1. Humanisten willen ethisch handelen
2. Humanisten willen rationeel zijn
3. Humanisten streven naar optimale levensvervulling
4. Humanisme voorziet in de wijdverbreide behoefte aan een bron voor zingeving als alternatief voor dogmatische religie, autoritair nationalisme, tribaal sektarisme en egoïstisch nihilisme

Deze uitgangspunten waren de inspiratie voor de keuze van sprekers en workshopleiders en zijn daarom als rode draad terug te vinden in het programma van het Humanistisch Lente Festival.

www.HumanistischLenteFestival.nl

Humanistisch Lente Festival

Het programma

Het programma beslaat de hele dag, van de inloop tussen 9:30 en 9:55 tot het einde van de borrel om 17:00.

We beginnen de dag met een lezing van de Denker des Vaderlands, **Marjan Slob**, over het belang van innerlijke meerstemmigheid.

Daarna is er een **workshopronde keuze uit vier heel verschillende workshops**, van een filosofische wandeling in de mooie omgeving, via workshops trage vragen en actieve hoop tot 'Onmenselijke mensen. De noodzaak van normatief beraad'. Daarna is het tijd voor de lunch met spontane gespreksstof met andere humanisten.

Na de lunch is er weer een ronde workshops met keuze uit vier verrassende opties; een ecohumanisme-wandeling, een seizoensviering, een workshop over de Groningse kunstenaar HN Werkman waarbij ook zelf druksels gemaakt gaan worden en tenslotte kunnen we meerstemmig onze stemmen laten klinken in een zangworkshop... . Meer informatie over de workshops staat op de website.

Om drie uur komen we dan weer plenair bijeen om door **Robbert Bodegraven**, directeur van het Humanistisch Verbond, alle draadjes te laten verbinden en in te gaan op de (bijzondere) positie van de humanist en het Humanistisch Verbond in deze turbulente en polariserende samenleving.

We besluiten de dag met een borrel en nog meer (borrel)praat met andere humanisten.

Voor wie?

Het Humanistisch Lente Festival wordt aangeboden door de noordelijke afdelingen aan haar leden. Er zijn voor de deelnemers geen kosten aan verbonden.

Aanmelden via www.HumanistischLenteFestival.nl.

Bent u niet in de gelegenheid u via internet aan te melden, dan kunt u bellen met de secretaris van de afdeling Groningen: 06 10264135.

Door wie

De workshops worden gegeven door Judy Hoekstra, Jaëlle Wisse, Ron Muijzer, Han Verhoeven, Wim Roeleveld, GRID (Grafisch Museum Groningen), Janneke Jolink, Nanda van Bodegraven en Hedwig Barczuc.

Carpoolen

Helaas is Nieuw Allardsoog niet eenvoudig te bereiken met het Openbaar Vervoer. We hopen dat we door carpoolen iedereen op de bestemming kunnen krijgen. Bij de aanmelding is aanbieden of vragen van een lift

opgenomen.

Voor wie met de bus aankomt in Bakkeveen (vóór 9:30) kunnen we vervoer regelen van de bushalte naar Nieuw Allardsoog.

Cursussen in het Noorden

Cursussen en verdiepingdagen

We zoeken allemaal naar de zin van het leven. Behoeftte aan verbinding en verdieping? Bekijk het cursusaanbod voor de eerste helft van 2024 hieronder en meld je aan.

Kennismaken met humanisme

Humanisme is een onuitputtelijke bron van inspiratie. Benieuwd wat het voor jou kan betekenen? Zoek je inspiratie over wat jij belangrijk vindt in je leven? Doe de kennismakingscursus. In 2,5 uur leer je de beginselen van het humanisme kennen en hoe je ze in je eigen leven kunt toepassen.

Afdeling Groningen en Ommelanden

Datum: dinsdag 12 maart 2024

Tijd: 19:30 – 22:00

Locatie: Humanistisch Centrum Groningen, W.A. Scholtenstraat 2, Groningen

Docent: Ronald Hünneberg

Afdeling Fryslân

Datum: dinsdag 9 april 2024

Tijd: 19:30 – 22:00

Locatie: Leeuwarden, Proeflokaal Wouters, Sophialaan 5, Leeuwarden

Docent: Ronald Hünneberg

Aanmelden:

<https://www.humanistischverbond.nl/kennismaken-met-humanisme>

Stilstaan bij jezelf (4 delen)

In een wereld die steeds sneller lijkt te gaan is het goed om af en toe stil te staan. Bij j ouw leven en de vragen die dit opwekt. Heb je een levensvraag die alle aandacht verdient? Wil je stilstaan bij wat er in jouw leven nu écht toe doet? Tijdens deze cursus nemen we er de tijd en ruimte voor.

Afdeling Fryslân

Data: Donderdag 28-maart, 4, 11, 18 april 2024

Tijd: 19:00 – 22:00

Locatie: Trinitas, Coehoorn van Scheltingaweg 1 Heerenveen

Docent: Jaëlle Wisse

Aanmelden: <https://www.humanistischverbond.nl/stilstaan-bij-jezelf/>

Mens zijn in de 21^e eeuw (4 delen)

De wereld verandert in een rap tempo. Bijbenen is op zich al een uitdaging. Maar het roept ook de nodige vragen op. Wat betekent het om mens te zijn, als Artificiële Intelligentie ons in steeds meer tak nog in staat tot echte verbinding met onze mede **MENS ZIJN IN DE 21^E EEUW** leven zich steeds meer online begint af te spelen? welke vraag jou ook bezighoudt: samen onderzoeken we hoe jij hiermee wilt omgaan.

Afdeling Drenthe

Data: woensdag 27 maart, 3, 10 en 17 april 2024

Tijd: 19:30 – 22:00 Docent: Ronald Hünne

Locatie: Humanitas Assen, Brunelstraat 77, Assen

Aanmelden: <https://www.humanistischverbond.nl/mens-zijn-in-de-21e-eeuw/>

Moderne Levenskunst

Waarom leef ik zo? Hoe kies ik wat bij mij past? En wat betekent vriendschap voor mij? In deze cursus ga je op zoek naar antwoorden.

Door je te verdiepen in filosofie, te praten en te oefenen leer je scherper te denken over je eigen leven en wat je belangrijk vindt. Want daar gaat het om in deze cursus, jouw vragen over hoe te leven. Je maakt kennis met vele denkers die je voorgingen in het onderzoek naar het goede leven. Filosofen als Montaigne, Levinas, Foucault en Nussbaum.

Regio Groningen

Data: Dinsdag 26 maart, 2,11, 16 en 24 april en 7 mei 2024

Tijd: 19:30 – 22:00

Locatie: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, Groningen

Docent: Ronald Hünne

Aanmelden:

www.humanistischverbond.nl/moderne-levenskunst

Bekijk alle cursussen op [humanistischverbond.nl/cursus](https://www.humanistischverbond.nl/cursus)

Van het bestuur

Actieve leden laten de afdeling bruisen!

Het bestuur van HV Drenthe prijst zich gelukkig met een groeiende groep actieve leden die zich inzetten bij de organisatie van plezierige en ontspannen ontmoetingen 'voor en door onze leden'.

Als voorbeeld noemen wij de vegetarisch kookgroep die spontaan ontstond tijdens een HV Café in Assen. Twee van onze leden verzorgden in december 2022 een inleiding over eco-humanisme, hun stelling dat 'het moeilijk is om, bij bewuste keuzes voor verandering in bijvoorbeeld je eetpatroon, het gesprek daarover aan te gaan met familieleden en vrienden', vormde de aanleiding voor de start van de vegetarische kookgroep.

Sinds anderhalf jaar komt deze kleine groep maandelijks bij elkaar, wisselt recepten met elkaar uit, stelt het menu van de dag samen en komt bij één van hen thuis om te koken en van de gerechten te genieten. Dit levert goede gesprekken op en we versterken elkaar in onze (nieuwe) leefstijl.

Door een gezamenlijk bioscoopbezoek, op initiatief van één lid van deze groep, ontstond een sneeuwbaaleffect: er ontwikkelt zich nu in Assen een nieuwe activiteit: 'samen naar de bios'.

Drie actieve leden zetten zich daarvoor in; het bestuur faciliteert.

In 2024 zal het bestuur zich inspannen om, naast het faciliteren van reeds genomen initiatieven, actief ledenontmoetingen te organiseren in verschillende delen van Drenthe. Wij hopen hiermee onze leden in eigen omgeving met elkaar in contact te brengen. In een ander artikel in deze Schakel nodigen we onze leden uit zich aan te melden voor een eerste ontmoeting binnen eigen gemeente en omstreken. Wij verwachten dat uit deze contacten nieuwe contactgroepen zullen ontstaan.

Brengt dit je op ideeën of heb je suggesties voor activiteiten in jouw buurt of dorp, mail dan naar: drenthe@regio.humanistischverbond.nl; t.a.v. Marlon Busstra onder vermelding van 'nieuw initiatief'. Het bestuur wil je graag daarbij helpen.

De afdeling draait op actieve leden!

Zowel in Assen als in Hoogeveen draait al een flink aantal jaren een gespreksgroep. Voor de groep in Assen is Willem Kuiper, willemk49@gmail.com, de contactpersoon (zie in deze Schakel zijn oproep voor nieuwe leden).

Voor de groep in Hoogeveen kun je contact opnemen met Elza Craanen, e.craanen@telfort.nl.

De Levenskunstgroep Assen komt om de zes maanden bijeen en vormt inmiddels een kleine hechte groep die zich steeds verder verdiept in persoonlijke levensvragen. Als meer wilt weten over de werkvorm en de onderwerpen waarmee wij werkten dan kun je bellen met Marlon Busstra: 06 13200785

Vaste activiteiten georganiseerd door de Activiteitencommissie HV Drenthe.

De Activiteitencommissie stelt, ieder kwartaal weer, een programma op voor onze vaste activiteiten en benadert daarvoor een kleine groep actieve leden die bereid zijn om de organisatie op zich te nemen!

Dit geldt voor onze maandelijkse wandelingen, de derde zondag van de maand, maar voor ook de activiteit 'Eten met gesprekstof', zes keer per jaar, waarbij steeds een ander actief lid bereid is zijn of haar huis open te stellen voor 6 tot 8 gasten.

De begeleiding van het maandelijkse HV Café Assen, dat in 2024 plaats vindt in een gezellig café in het centrum van Assen, doen zij zelf. Het aantal café-gasten is wisselend (van 10- 14), maar trok in januari maar liefst 16 gasten!

Jaarlijks, in september, organiseert de commissie de opening van het nieuwe seizoen. Ieder jaar weer een feestelijk ontmoeting, waar veel van onze leden aan deelnemen.

Wil je ook behoren tot die groep actieve leden die door hen benaderd mag worden voor de organisatie van een wandeling? Of lijkt het je leuk gasten aan tafel te ontvangen voor Eten met Gesprekstof?

Neem contact op met: Jan Kolkman 0592-413291 anjankolkman@gmail.com
Wim Roeleveld 0599-234497 of 06-51322851 roeleveld.wim@gmail.com

Een goed gesprek kan plezierig zijn.

Drie actieve leden zijn beschikbaar voor onze leden die behoefte hebben aan een gesprek.

Het motief voor een dergelijk bezoek kan uiteenlopend zijn. Praten over een ingrijpende ervaring of verandering in uw leven, omdat je tijdelijk in een ziekenhuis of verpleeghuis bent opgenomen, of een bezoek bij je thuis om te praten over kwesties die met het leven verbonden zijn. Ook als je erop prijs stelt dat iemand een kopje koffie of thee komt drinken, mag je bellen. Je kunt contact opnemen met: Marlon Busstra: 06 13200785.

Melanie Willekens-Taal, Henk van der Zijden, Marlon Busstra, Ralph du Long

De Wensboom: Wat is jouw groene duurzame wens voor de toekomst?

Op zaterdag 27 januari vond in Assen een bijzonder festival plaats. De afdeling Drenthe organiseerde samen met andere levensbeschouwelijke gemeenschappen het Festival "Geloof in Groen leven". Het was een vrij toegankelijk festival waar ongeveer 20 organisaties/bedrijven zich presenteerden, gelardeerd met muziek en lezingen. Ook konden alle deelnemers een wens formuleren die ze in een wensboom konden schroeven.

Dit onderdeel van het duurzaamheidsfestival is mogelijk gemaakt door onze afdeling. Wij hebben de kunstenaar Thijs Koster, via Yotka Kroeze, bereid gevonden dit proces creatief te begeleiden. De deelnemers hebben hun duurzame ideeën, waar je persoonlijk of als organisatie mee aan de slag kunt gaan geformuleerd en in de boom gehangen. Ongeveer 50 van de 200 deelnemers hebben een wens opgeschreven. De wensen varieerden van heel praktisch, zoals "plant een boom" en "hang een vogelkastje op" tot heel groots en meeslepend als "Samen bouwen aan een groene duurzame toekomst".

Heel mooi vind ik : "Respect voor het leven in de breedste zin van het woord" en "Een groter besef bij mensen dat wij niet boven de natuur staan maar dat wij natuur zijn en dus zorgvuldig met onszelf moeten omgaan."

Veel deelnemers vinden het sociale aspect heel belangrijk: "Ontmoeting /verbinding tussen de boer en de burger" en meer dialoog tussen milieubewusten en die mensen die niet met milieu bezig zijn".

Op dit sociale aspect kunnen we voortborduren. Zeer uitdagend daarin is het bevorderen van dialoog tussen niet-gelijkgestemden.

Concreet zou dat kunnen betekenen in Drenthe dat we een verdiepende slag kunnen maken door burgers en boeren met elkaar te laten spreken. We kunnen dan ook de vele wensen op het gebied van versterking van onze relatie met de aarde de revue laten passeren en de verschillende beelden met elkaar delen. Dit zal ongetwijfeld leiden tot meer wederzijds begrip en dus ook tot een sterkere samenleving waarin polarisatie kan worden voorkomen.

Wie van ons kan een dergelijke dialoog organiseren in komende jaar? Wie wil meedoen? Meld je bij mij:

drenthe@regio. humanistischverbond.nl of bel 0623609101.

ACTIVITEITENCOMMISSIE

HV Drenthe

HV-Café

Omdat onze vaste locatie aan de Brunelstraat in 2024 alleen nog beschikbaar is op de woensdagochtenden en dat een aantal trouwe gasten slecht uit kwam, hebben we een nieuwe locatie moeten zoeken.

Vanaf januari 2024 vindt het HV-Café daarom plaats in de gezellige Autentieqbar, Markt 18 Assen. Daar zitten we in een ruime bovenzaal met uitzicht op de haven, iedere 2e dinsdagochtend van de maand.

De eerste consumptie wordt u aangeboden door HV Drenthe, de overige consumpties zijn voor eigen rekening.

Na afloop kan er gezamenlijk geluncht worden in het restaurant beneden.

Tijd: 10.30 tot 12.00 uur

Locatie: **Autentieqbar**

Adres: Markt 18 ([Google maps](#))

Parkeren: De dichtstbijzijnde parkeergarage is aan de Torenlaan, die u te voet kunt verlaten aan de Markt, direct naast de Autentieqbar.

Onbetaald parkeren kan op een loopafstand van 10 minuten.

Bijzonderheden: Er is geen lift naar de bovenverdieping. Bent u slecht ter been, neem dan contact op met Wim of Jan. Er zal dan een benedenzaal, die overigens iets kleiner is, geregeld worden. U wordt verzocht dat uiterlijk één dag van te voren te melden.

OV: vanaf het station is het 10 á 13 minuten lopen.

Van te voren aanmelden mag, maar is niet verplicht.

Volgende data: 12 maart, 9 april, 14 mei, 11 juni.

Drenthe HV-Wandelingen

Op de 3e zondag van de maand.

De wandelingen zijn toegankelijk voor leden en niet-leden

Deelname aan de wandeling is gratis.

Consumpties na afloop zijn voor eigen rekening.

Aanmelden is niet nodig. Bij twijfel vanwege weersomstandigheden, kunt u zekerheidshalve voor vertrek mailen (voor 10.00 uur) of bellen met degene die de wandeling organiseert.

Wilt u ook een keer de wandeling organiseren? Graag reactie naar ons.

Volgende wandelingen:

Zondag 17 maart wandeling bij Boomkroonpad

Aanvang 10.30 uur

Verzamelpunt/vertrekpunt: Buitencentrum Boomkroonpad.

Steenhopenweg 4, 9533 PN Drouwen

Bijzonderheden: Bruine route

Afstand: 8 km

Nazit: Het paviljoen de Woudstee aldaar

Organisator: Wim Roeleveld roeleveld.wim@gmail.com 06-51322851

Zondag 21 april Anloo-Evertsbos

Aanvang: 10.30 uur

Verzameling/vertrekpunt: onverharde Parkeerplaats Pinetum op de weg van Anloo → Anderen, na 1 km rechts

Bijzonderheden: Mammoetbomen, Pinetum Afstand: 6 à 7 km

Nazit: de Koningsberg, Brinkstraat 2, Anloo

Organisator: Anni Hofsteenge 06-43635761 khofsteenge@hetnet.nl

19 mei Wandeling bij Spier

Aanvang 10.30 uur

Verzamelpunt/vertrekpunt: Vanaf A 28 afslag naar van der Valk Spier, 1e parkeerplaats. Natuurpoort Spier, Oude Postweg 12, 9417 TG Spier.

Afstand: 5,5 km

Nazit: op nader te bepalen locatie in de omgeving

Organisator: Lineke van der Burg 0592 543922 06-1203325

avdburg@simpc.nl

Eten met gesprekstof

Helaas heeft niemand zich voor de komende maanden aangemeld een keer eten met gesprekstof te organiseren.

We hopen dit in het najaar te hervatten. Dit zal dan in een volgende Schakel bekend gemaakt worden.

De activiteitencommissie

Wim Roeleveld 06-51322851 0599-234497 roeleveld.wim@gmail.com

Jan Kolkman 0592-413291 anjankolkman@gmail.com

GESPREKSGROEP *Hoogeveen e.o*

De laatste bijeenkomst van het seizoen '22 /'23 was op 7mei en we hebben die ingevuld met terugblikken en vooruitkijken. Er kwamen diverse onderwerpen aan bod zoals de vraag “wat kan kunst met je doen” en een inbreng over “positieve gezondheid”. Verdere gesprekken werden gevoerd over wat er ter plaatse op tafel kwam. Op 16 april sloten we aan bij een boeiende lezing van Petra de Jong over “zelfbeschikking bij een zelfgekozen levenseinde”.

Vooruitkijkend naar het nieuwe seizoen zijn er al verschillende onderwerpen genoemd die leden van de gespreksgroep gaan voorbereiden.

Data voor het voorjaar van 2024 :

2024: 10 maart, 21 april

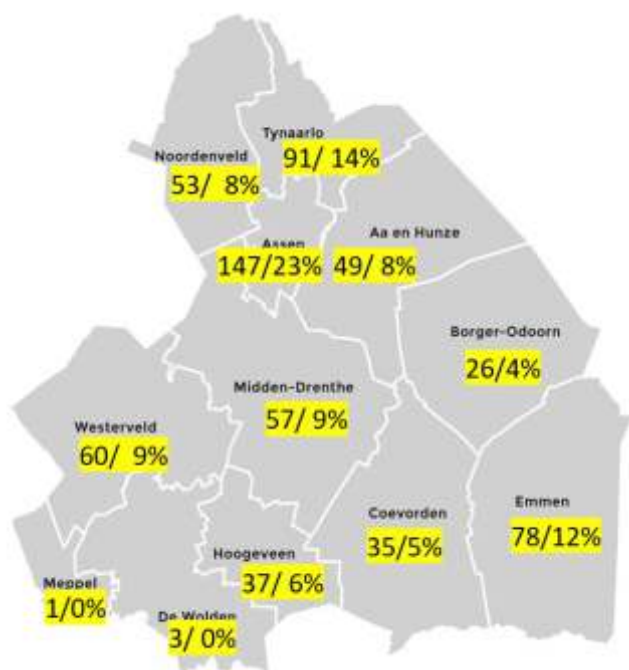
De gespreksgroep komt op zondagen, tussen 10.30 en 12.00 uur, bij elkaar in het Jannes v. d. Sleedenhuis, Valkenlaan 5 in Hoogeveen.

Belangstellenden zijn van harte welkom en kunnen contact opnemen met Elza Craanen 0681204484 / 0528785032 óf met Afke de Vries-Miedema 0640246229 / 0528270426

Verdeling van onze leden over Drenthe in beeld

In 2023 hebben wij onze activiteiten meer verspreid over de provincie georganiseerd, zoals onze wandelingen, een experiment met een HV Café in Midden Drenthe en één keer in Coevorden, een cursus in Emmen en in Westerveld en een mooie bijeenkomst in Hoogeveen. In februari nog een cursus in Midden Drenthe en een Algemene Leden Vergadering.

Steeds vaker krijgen wij berichten van leden dat ze willen carpoolen bij deelname aan bijeenkomsten in de provincie. Ook lijkt er behoefte te bestaan om elkaar in eigen omgeving te treffen.

Dat laatste sluit aan bij ons beleidsvoornemen om: “op verschillende plaatsen in de provincie inventariseren waar (decentraal) behoefte aan is (..) en de binding met de vereniging te onderzoeken en uitkomsten uiterlijk op de ALV in 2024 aan de leden(vergadering) voorleggen.”

Naar aanleiding van een analyse van de spreiding van de leden over de provincie lijkt het voor de hand te liggen om de activiteiten van HV Drenthe te concentreren in Assen, Emmen en

Hoogeveen. De activiteiten zelf zullen nog nader geconcretiseerd moeten worden. Dat kan tijdens de ALV van 25 februari 2024. Wij hopen dan vele leden uit de provincie te mogen ontvangen waarmee we gezamenlijk het jaarplan 2024 concretiseren en ook al vooruit kunnen kijken naar 2025. Als u deze Schakel leest is de ALV al achter de rug, maar ook dan nog kunnen wij ledenontmoetingen in uw omgeving faciliteren.

Op bijgaande foto kunt u zien hoeveel leden van HV Drenthe in uw gemeente en (buurt)gemeenten wonen.

Ook behoefte aan contacten met HV leden in de buurt?

Laat het weten aan Marlon Busstra: stuur een mail of brief , met vermelding van uw naam en de gemeente waar u woont, of bel: 06 13200785

Marlon Busstra
Traverse 34
9408 MD; Assen
drenthe@regio.humanistischverbond.nl
06 13200785

De gespreksgroep Assen zoekt nieuwe leden.

De gespreksgroep Assen van Humanistisch Verbond Drenthe bestaat reeds 7 jaar. Recent hebben enige leden de groep verlaten en daarom zijn nieuwe leden welkom. De gespreksgroep komt 1 maal per maand (s'middags) bijeen, veelal in Assen. Gesproken wordt over actuele maatschappelijke ontwikkelingen en recent hebben onderwerpen als de oorlog in Oekraïne, de woke-beweging, de energiecrisis, democratie is niet vanzelfsprekend en waardig levenseinde de revue gepasseerd. Meestal zoekt 1 van de leden wat informatie over het onderwerp bijeen en stuurt dit ter voorbereiding aan de leden toe. Mocht u interesse hebben dan kunt u voor nadere informatie contact opnemen met Willem Kuiper (e-mail willemk49@gmail.com/ tel. 06-17853701 en 0592-315914).

Van het bestuur GRONINGEN e.O.

Verslag naar aanleiding van de Nieuwjaarsbijeenkomst 2024

Het Humanistisch Verbond als Werkplaats

Op het eerste gezicht misschien een wonderlijk thema voor een Nieuwjaarsbijeenkomst, maar bij nadere beschouwing wellicht beter te begrijpen. Want wat zit hier achter. Wel het leek ons een goed idee om aan het begin van het jaar stil te staan bij wat we in het komende jaar willen gaan doen.

In het afgelopen jaar borrelde steeds vaker de gedachte op: hoe kunnen wij als afdeling onze leden meer bij de activiteiten van het verbond betrekken; hoe kunnen wij er voor zorgen dat niet-leden die mogelijk op zoek zijn naar zingeving ons weten te vinden; hoe kunnen wij de humanistische levensbeschouwing zichtbaar maken voor een breder publiek. Het Humanisme heeft immers zoveel te bieden op allerlei terreinen van het leven.

Daarnaast nam Robbert Bodegraven, directeur van het Landelijk Bureau, contact met ons op met de volgende vraag: willen jullie in Groningen eens nadenken over de mogelijkheid van een Huis van het Humanisme? Een fysiek, maar mogelijk ook een digitaal, huis waar je terecht kunt voor ontmoeting, verbinding, dialoog en zingeving. Een open huis waar mensen met het humanisme in aanraking komen of waar zij zich daarin verder kunnen verdiepen. Groningen was interessant omdat wij als enige afdeling over een 'eigen' pand kunnen beschikken. Het LB kan bijdragen in de kosten.

Voor ons een mooie samenloop. We zijn gaan nadenken/brainstormen over de vraag van Robbert en zijn tot de conclusie gekomen dat het de moeite waard is een stap verder te gaan en ook anderen bij het plan te betrekken. Immers het plan is nogal ambitieus en er zitten de nodige haken en ogen aan. We zullen er met meer mensen dan alleen het bestuur de schouders onder moeten zetten. Aan de andere kant een kans om het

Humanisme in Groningen meer zichtbaar te maken die we niet graag willen laten liggen.

We zijn ons bewust dat het pand aanpassing nodig heeft, om als een beoogd Huis van het Humanisme te kunnen dienen. Ook hier de nodige haken en ogen.

Tijdens de Nieuwjaarsbijeenkomst hebben we de aanwezige leden gevraagd met ons mee te denken en te brainstormen. Struinend door het voorwerk van ons bestuur zijn de aanwezigen aan de slag gegaan. Voor ons was het hartverwarmend om te zien met hoeveel enthousiasme dat gebeurde. Er is gesproken over het wat, het hoe, het waarom en niet te vergeten het wie.

Een kleine greep uit de geopperde ideeën en natuurlijk ook vragen:
Film met inhoud / een zinkring / actuele thema's / bespreken maatschappelijke problemen / thema van de week / ontmoetingscentrum / workshops / samenwerking met anderen

De uitstraling van het pand moet warmer / de buitenkant moet uitnodigender / de binnenkant moet gezelliger / de zaal moet flexibeler.

Hoe moeten leden geactiveerd worden / hoe bereiken we buitenstaanders / welke doelgroepen willen we bereiken?

De keuze voor het thema WERKPLAATS zal nu duidelijk zijn. Tijdens de Nieuwjaarsbijeenkomst is er hard gewerkt en als wij hiermee door willen gaan, dan wacht ons nog veel werk. U hoort nog weer van ons.

Bestuur HV Afdeling Groningen en Ommelanden / Ieke Verveld, secretaris

Wat inspireert ons?

Wat inspireert ons?

In deze reeks artikelen beschrijven we wat ons het afgelopen kwartaal inspireerde, aan de hand van onze bijeenkomsten.

Deel 8 en slot: Afscheid – door Ivo Hengst

DE JONGE
HUMANISTEN
GRONINGEN

*Afscheid nemen is met zachte vingers
wat voorbij is dichtdoen
en verpakken in goede gedachten van herinnering*
- Dietrich Bonhoeffer

Na respectievelijk 12, 13 en bijna 15 jaar zijn Welmer Boiten, Paul Burrie en ik gestopt bij de Jonge Humanisten. Als je zo'n lange tijd betrokken bent bij iets moois, zoveel ideeën hebt kunnen omzetten in een interessant programma, zoveel liedjes hebt in kunnen studeren om de bijeenkomsten op te luisteren, zoveel fijne mensen hebt ontmoet en zoveel goede gesprekken kon

voeren dan is het afsluiten daarvan niet iets wat je achteloos doet. Het duurde ook wel even voor we eraan toe waren, waarbij we in de tussentijd de definitie van 'jong' noodgedwongen wat opgerekt hebben.

Tijdens onze Nieuwjaarsviering namen we in een gezelschap van 19 jonge en ooit jonge humanisten op feestelijke wijze afscheid. We ontvingen waardering en cadeautjes vanuit de groep, het bestuur van HV Groningen en later per post ook een mooie verrassing van Team Vereniging van het Landelijk Bureau. Aan de hand van foto's en anekdotes keken we terug op bijna 15 jaar JHG. We keken ook vooruit, op de toekomst van de JHG met tussenpauze Joop van Wijnen en op onze plannen voor het Humanistisch

Café. We speelden een paar liedjes (waaronder *Changing of the Guards* van Bob Dylan), we hadden een goed gesprek over actieve hoop voor de toekomst, we aten en we dronken. Het werd laat.

Het was ook een mooie gelegenheid om in de inleiding op de viering in te gaan op de belangrijkste inspiratiebronnen voor onze groep. Achteraf kun je vaak beter expliciet maken wat je heeft geïnspireerd. Vanaf het begin ging het ons meer om het stellen van vragen dan om het vinden van antwoorden. Met een nieuwsgierige, verwonderde en zoveel mogelijk onbevooroordeelde houding probeerden we de dialoog met elkaar aan te gaan en voor elkaar een 'slijpsteen voor het denken te zijn'. Hier komt uiteraard Socrates om de hoek kijken. Tijdens het lezen van *Socrates op sneakers* van Elke Wiss, werd ik er wel van doordrongen dat dit slechts de helft van Socrates' leer betrof. Socrates werd niet voor niets 'De Horzel' genoemd. Zijn non-empathische houding en het maar blijven doorvragen tot iemands wereldbeeld volledig verkrumeld hebben we maar achterwege gelaten. We hebben juist geprobeerd een warme sfeer te scheppen met empathie, openheid en een soort onvoorwaardelijke acceptatie. Hier herkennen we Carl Rogers, pionier van de humanistische psychologie en beroepsmatig al langer een inspiratiebron voor mij. Rogers stelde dat echtheid, empathie en onvoorwaardelijke acceptatie noodzakelijke ingrediënten zijn om een veilige sfeer en vertrouwen te creëren waarin de ander zich gehoord voelt en ruimte krijgt om te groeien. We hebben in ieder geprobeerd zoveel mogelijk bij te dragen aan zo'n open en veilige sfeer tijdens onze bijeenkomsten.

Met enige tegenzin noem ik ook Alain de Botton als inspiratiebron. Hoewel hij er goed in slaagt om filosofie toegankelijk te maken voor een breed publiek is hij een nogal commercieel en pretentieuze figuur. Toch kunnen we er niet omheen dat zijn al eerder in deze reeks aangehaalde boek *Religie voor atheïsten* een directe invloed heeft gehad op de introductie van een aantal terugkerende bijeenkomsten bij de JHG. Dan hebben we het over het Diepgangendiner waarbij we elkaar bevroegen op onder andere onze

angsten, schuldgevoelens en dromen. Ook de manier waarop we onze vieringen van bijvoorbeeld Wereldhumanismedag en Midwinter vorm hebben geven is geïnspireerd op De Bottons idee dat sommige aspecten van religie (zoals rituelen en gezamenlijkheid) een belangrijke en nuttige functie hebben, ook voor atheïsten. Televisieprogramma's als *Zomergasten*, *Wintertijd* (omgedoopt tot 'Zin' in Muziek), *College Tour* en *De Vloer Op* boden ook dankbare inspiratie en hebben we omgezet naar formats voor bijeenkomsten. Voor achtergrondinformatie over de diverse thema's die we tijdens bijeenkomsten centraal hebben gezet waren artikelen uit *De Groene Amsterdammer* vaak behulpzaam.

Tot slot iets over onze muzikale inspiratie. Bij wijze van afscheidspresentje hebben we een playlist samengesteld. Hierop zijn 101 liedjes gebundeld waarvan door ons en andere jonge humanisten uitvoeringen zijn gespeeld tijdens bijeenkomsten van de JHG of aanverwante bijeenkomsten waar jonge humanisten bij betrokken waren. De playlist is te vinden op Spotify onder de naam *JHG songs*.

TOEKOMST JONGE HUMANISTEN GRONINGEN

Tijdens de Nieuwjaarsviering droegen we het stokje over aan Joop van Wijnen die voor enkele maanden de coördinatie van de groep overneemt, in de hoop dat in de tussentijd een meer duurzame opvolging zich aandient. Joop is een bijna afgestudeerde humanistisch geestelijk verzorger die zich in het dagelijks leven inzet voor slachtoffers van aardbevingsschade namens GVA Groningen. Voor een van onze eerdere bijeenkomsten verzorgde zij een reflectieoefening en een groepsdialoog waardoor we weten dat zij als geen ander in staat is een veilige sfeer te scheppen en een inhoudelijk gesprek op gang te brengen. Eind februari organiseerde zij al een interessante bijeenkomst over lichamelijke met de titel: *Waar, goed, schoon, lekker*.

AANKONDIGING voor jonge humanisten (tot ca. 35-40 jaar)

Verbrokkelde stenen en gescheurde relaties

We gaan kijken naar de gaswinning in onze eigen provincie, Groningen. Vanuit mijn rol als HGV'er in dit gebied laat ik jullie zien en ervaren hoe aardbevingen scheuren maken in huizen, mensenlevens en gemeenschappen. Die laatste is onderbelicht, dus daar zoomen we op in. Wat doet een trage ramp met de relaties tussen mensen? En hoe kun je als nabije omstander je rol daarin invullen? Daar gaan we mee aan de slag via een theoretische inleiding en werkvormen in de ruimte rondom casuïstiek uit het gebied.

Drankje en veganistisch hapje is aanwezig. Eigen aanvullingen zijn welkom.

Aanmelden: Is fijn voor onze inventarisatie. Stuur een mailtje naar:

joop@jongehumanistengroningen.nl

Afscheid van HV-Groningen en de Groningse HV-Vrijdenkersgroep

Naar Zoetermeer

Na de aanslag op Charlie Hebdo trof me de reactie van het Humanistisch Verbond. Vrijheid van denken vraagt om gesprek en weerwoord en een helder afwijzen van geweld, dit ongeacht of je Charlie Hebdo kunt waarderen of afwijst.

Ik vond dit een belangrijk en goed verwoord commentaar - en zo werd ik begin 2015 lid van het Humanistisch Verbond. En ik ging deelnemen aan het Groningse HV-afdelingsbestuur. Ik had sindsdien veel mooie ervaringen bij HV.

Voor mij was de rode draad 'vrijheid van denken' en meer bijzonder ook 'vrijheid om niet te geloven'.

Als snel kwam ik in aanraking met HV-activiteiten voor mensen met een islamitische achtergrond die, door niet meer te geloven, in hun land in grote problemen kwamen.

Boris van der Ham, toenmalig voorzitter van HV was mede-initiator van een documentaire waarin deze problemen in een aantal landen - oa in Turkije - helder in beeld werden gebracht. Het waren indrukwekkende interviews. Met Gerard te Meerman - toenmalig voorzitter van HV-Groningen - toog ik naar Leeuwarden voor deze documentaire met forumdebat. Naderhand hebben we deze documentaire ook naar Groningen gehaald.

In Leeuwarden maakte de forumbijdrage van Fauzia grote indruk. Zij vertelde hoe ze in Pakistan een internetcommunity hadden georganiseerd van gelijkgezinde ongelovigen. Toen haar identiteit 'op straat lag' was ze in levensgevaar en was het land ontvluchten bittere noodzaak.

Sindsdien ben ik betrokken geweest bij de HV-activiteiten voor deze groep vluchtelingen.

ik hield contact met Fauzia en ik ging een aantal keren naar Amsterdam naar de HV-Vrijdenkers-bijeenkomsten. Daar werden maandelijks bijeenkomsten georganiseerd voor ongelovige vluchtelingen met een Moslim-achtergrond.. Begin 2019 kwam de vraag of dergelijke bijeenkomsten ook in Groningen mogelijk waren. Er waren enkele vluchtelingen in het noorden die lange

reizen moesten maken naar de Amsterdamse Vrijdenkersgroep. En zo begon ik de Groningse Vrijdenkersgroep. Eerst met drie deelnemers: Umid, Samir en Mohsen. All spoedig groeide de groep. Eind 2019 maakten we zelf een kort HV-filmpje, waarin de drie Groningse deelnemers van het eerste uur zich uitspraken over vrijheid en Humanisme. Sindsdien is de groep een waardevolle ontmoetingsplek geweest voor tal van vluchtelingen. Een maandelijkse ontmoeting en gesprek over thema's als respect, vrijheid, godsdiensten, heimwee, liefde, muziek en tal van andere onderwerpen. Altijd een geanimeerd gesprek - dit ondanks de taalverschillen die overbrugd moesten worden.

Aanvankelijk spraken we naast Nederlands ook veel Engels - later kon Nederlands de gemeenschappelijke voertaal worden. Tolken bleef soms noodzakelijk, maar in de groep kon dat altijd opgelost worden. In de corona-tijd hebben we geïmproviseerd met kleine buiten-bank-ontmoetingen en online contact. Zodra het weer mogelijk was hebben we de bijeenkomsten in het Humanistisch Centrum weer opgepakt. De groep kende in de loop van de tijd deelnemers uit Irak, Afghanistan, Iran, Pakistan, Saoedi-Arabië, Syrië, Frans Guinée en Nigeria. Sommigen van hen zijn al heel lang in Nederland en hebben hier hun thuis gevonden. Sommige deelnemers zijn sinds het eerste uur actief betrokken gebleven. Andere deelnemers kwamen - letterlijk - op grotere afstand door huisvesting verder weg - ze hielden vaak contact, maar deelname was niet altijd meer mogelijk. Na het verkrijgen van een status werd voor veel deelnemers studie en werk belangrijk.

Ik heb afscheid genomen van deze dierbare groep Vrijdenkers - door mijn verhuizing naar Zoetermeer kan ik geen begeleider meer zijn.

De groep gaat door. Mooi is nu het eigen initiatief van de 'harde kern' van vier actieve deelnemers. Zij organiseren nu meer zelf en hebben de wil om voor nieuwkomende ongelovige vluchtelingen open te staan. Wie in een AZC niet open kan zijn over ongelovigheid kan bij het Humanistisch Verbond Groningen een groep vinden waarmee in beslotenheid vrijuit van gedachten gewisseld kan worden. Vrijheid van denken en vrijheid om je uit te spreken, ontmoeting in vrijheid - het zou zo vanzelfsprekend moeten zijn.

Via samenwerking met Humanitas Groningen en contact met het COA wordt naar wegen gezocht om het bestaan van de Groningse Vrijdenkersgroep meer bekendheid te geven en de groep toegankelijk te maken voor ieder die

daar behoefte aan zou hebben.

De jaren sinds 2015 zijn voorbij gevlogen. De Vrijdenkersgroep was in deze jaren een mooie en belangrijke ontmoetingsplaats.

HV-Groningen heeft in deze jaren steeds meer activiteiten ontwikkeld. Er zijn mooie Zindagen. De agenda is goed gevuld met inspirerende bijeenkomsten en cursussen.

Nieuwsbrieven geven een aantrekkelijke beeld van alles wat er te doen is bij HV-Groningen. En de plannen om het Humanistisch Centrum tot een open Humanistische ontmoetingsplek te maken zijn veelbelovend.

Een mooi team van actieve leden maakt dit mogelijk. Wie iets wil bijdragen weet zich uitgenodigd.

Ik zal gaan ontdekken wat er zoal gebeurt in de afdeling Haaglanden van het Humanistisch Verbond .

Maar zeker is dat ik HV-Groningen en de Vrijdenkers zal missen.

Het ga jullie goed in Groningen.

Lenie Kootstra

HUMANISTISCH CAFÉ GRONINGEN

Op 9 februari hadden we een pilotbijeenkomst van het net opgerichte Humanistisch Café in Groningen. Met een klein maar divers gezelschap hebben we eerst elkaars inspiratiebronnen verkend aan de hand van zelf gespeelde muziek, filmpjes en anekdotes. Daarna hebben we gebrainstormd over de opzet van het Humanistisch Café en mogelijke thema's die we centraal kunnen stellen tijdens de bijeenkomsten. Resultaat was een goed gevuld flipovervel waar we verder mee kunnen.

WAT IS HET HUMANISTISCH CAFÉ?

Met het Humanistisch Café willen we een open sfeer bieden voor mensen die diepgang zoeken in gesprekken. In de wetenschap dat we de waarheid niet in pacht hebben proberen we zonder (voor)oordeel de dialoog aan te gaan over uiteenlopende thema's. Binnen de open sfeer die we nastreven is er ruimte voor het persoonlijke, kwetsbare verhaal. Wel vermijden we lange monologen en stellen we elkaar (kritische) vragen ter reflectie om onze blik te verscherpen.

De naam café geeft aan dat gezelligheid niet ontbreekt. Er is ook ruimte voor informele uitwisseling met daarbij drankjes en wat lekkers. Behalve voor dialoog vinden we het belangrijk om ruimte te scheppen voor kunstzinnige expressie. Als je een bijeenkomst wilt opluisteren met bijvoorbeeld een muzikale of poëtische bijdrage dan zijn daar volop mogelijkheden voor!

Het Humanistisch Café is niet gebonden aan leeftijd. Iedereen die openstaat voor andermans meningen is welkom.

OVER ONS

Wij zijn Ivo Hengst, Paul Burrie en Welmer Boiten. We zijn jarenlang actief geweest voor de Jonge Humanisten. Op een gegeven moment vonden we onszelf te oud om ons Jonge Humanist te noemen, en zodoende hebben we recent die stok overgedragen. We hebben de afgelopen jaren veel mooie momenten beleefd die we een veel breder publiek gunnen.

CONTACT

info@humanistischcafegroningen.nl

VOLGENDE BIJEENKOMST

Vrijdag 12 april, 20:00 – 22:00 uur (inloop vanaf 19.45 uur)

Locatie: Humanistisch Centrum

In memoriam Gerrit Botke 1941 – 2023

Gerrit Pieter Botke werd in Semarang op Java geboren en vertrok als 10-jarig jongetje naar Nederland. Als scheepswerktuigbouwkundige van grote vrachtschepen bevoer hij de wereldzeeën en daar vertelde hij graag over. Eenmaal aan vaste wal ging hij bij Philips in Drachten werken. Gerrit hield

van sport en was zelfs een fanatiek watersporter, hij stond tot een jaar voor zijn dood nog op de waterski's, waaraan ook de foto op zijn rouwkaart herinnerde. Hij was altijd coach, gevraagd en ongevraagd en zijn kleinzoon kon dat beter waarderen dan zijn dochter die handbalde en daar had Gerrit geen verstand van. Gerrit leerde zijn kleinzoon nog een prachtige humanistische levensles toen hij maar niet tot scoren kwam in zijn 1^e wedstrijd als spits: ik verlang niet dat je de beste bent, maar wel dat je het beste uit jezelf haalt; daarmee kwam de benodigde rust en het

doelpunt en daar was hij opa nog steeds dankbaar voor. Voor de humanisten in Groningen is Gerrit van onschatbare waarde geweest. Hij vormde met

Kees Stada en Kees Praagman gedurende ruim 13 jaar het bestuur van de Stichting Huisvesting HVG en vatte zijn toch al omvangrijke dubbeltaak als secretaris/beheerder ruim op. Gerrit was actief als initiator, coördinator en deels uitvoerder van vele verbouwingen en verduurzaming van het Humanistisch Centrum aan de W.A. Scholtenstraat, als verhuurder van zaal en bovenwoning, als barman die probeerde iedere bezoeker zich welkom te laten voelen, en als kok, die notabene in september nog de leden van de groep 'Eten met gesprekstof' een uitgebreide Indische rijsttafel voorzette, zijn specialiteit. Daarbij vormde hij met Jannie een bijna onafscheidelijk duo en voor haar is het verlies dan ook groot. Hopelijk kunnen humanisten en het Humanistisch Centrum haar nu tot steun zijn. Gelukkig kon Gerrit nog uitgebreid afscheid nemen van zijn hele gezin alvorens hij op 27 november insliep. De humanisten in Groningen zijn Gerrit veel dank verschuldigd.

Victor Bom, namens de Stichting Huisvesting Humanistisch Verbond Groningen en de groep "Eten met Gesprekstof".

Zondag 7 april in de Vosbergen bij Eelde.

We starten vanaf de parkeerplaats aan de Vosbergerlaan die zich op 50 meter bevindt van de Burgemeester Legroweg.

Vanuit Eelde en De Punt bevindt de ingang van de laan zich in een bocht van de Burgermeester Legroweg bij het vliegveld.

Na afloop koffie drinken bij restaurant De Twee Provinciën aan het Paterswoldsemeer.

Zondag 5 mei Theehuis Natuurplaats Noordsche Veld tussen Norg en Donderen.

Vanuit Donderen neem je de weg N858. Na passage van de Roderweg, rechts van de weg, ga je na 100 meter linksaf het bospad in naar de parkeerplaats bij het theehuis. Na afloop koffie drinken bij het theehuis.

Zondag 2 juni Zeijerstrubben.

We starten vanaf café Hingstman, Hoofdstraat 18 te Zeijen, gelegen aan de Brink. Na afloop koffie drinken bij café Hingstman.

Alle wandelingen starten om 10.30 uur en zijn tussen de 3 en 4,5 km.

Deelname aan de wandelingen zijn gratis en zijn toegankelijk voor leden en niet-leden. Consumpties zijn voor eigen rekening.

Inlichtingen: Marijke en Pieter Hofman 0592-343595 / Mobiel: 06 1900 30 43
Email: hofbak@ziggo.nl

ZINDAG

Sunday Assembly

GRONINGEN

2024 zijn we begonnen met het thema Toekomst. Met een recordaantal van 34 bezoekers hebben we, geïnspireerd door Roman Krznaric, het onder andere gehad over het zijn van een goede voorouder. Over intergenerationele rechtvaardigheid, 'kathedraaldenken' en nederig zijn voor de diepe tijd. Helaas koloniseert ons korte termijn denken de toekomst. Toch sloten we hoopvol af: gezamenlijk zingend in het Gronings: *'t Het nog nooit zo donker west of 't wer altied wel weer licht'*.

WAT IS ZINDAG?

Zindag is een zondagsbijeenkomst bedoeld voor mensen die diepgang zoeken in het leven, maar zich niet thuis voelen in een religieuze omgeving. We komen samen om het leven en ons menszijn te vieren, te erkennen dat niemand foutloos is en om elkaar te inspireren een beter mens te zijn. Iedere Zindag staat een thema centraal dat we op verschillende manieren belichten, bespreken en beleven; met voordrachten, muziek, beeldmateriaal en ruimte voor gesprek.

De Zindag is de Groningse variant van Sunday Assembly en vindt plaats op iedere laatste zondag van de maand, behalve in maanden waarin een seizoensviering van het HV gepland is en in de zomermaanden.

De bijeenkomsten staan open voor iedereen, dus wees welkom en sluit aan! We sluiten af met koffie/thee en taart. Voel je vrij om ook iets lekkers mee te nemen!

OPROEP

Wil je meewerken aan Zindag: structureel of bij een specifiek thema? Dat kan: bijvoorbeeld meedenken bij het opstellen van het programma, een korte voordracht doen, een muzikale bijdrage of gewoon helpen met alles klaarzetten. Hulp is zeer welkom! Neem gerust vrijblijvend contact op voor overleg.

CONTACT

Je kunt ons mailen via info@zindag050.nl
Zie ook: <https://zindag050.nl/>

Komende Zindagen:

- 28 april: Vrijheid
- 26 mei: Kwetsbaarheid

Heb je beelden (foto/video) van jouw associatie met vrijheid en/of kwetsbaarheid? Stuur ze door, en wij verwerken ze (anoniem) in de slides achter de openingsmuziek, of op andere wijze.

PRAKTISCHE INFORMATIE

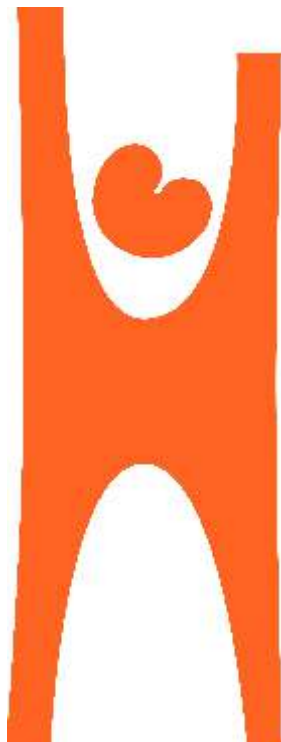
De Zindagen zijn in het Humanistisch Centrum en beginnen om 11.00 uur. Tussen 12.00 en 12:30 gaan we aan de taart en is er ruime gelegenheid voor informele uitwisseling.

Vanaf 10:30 uur is de zaal open voor inloop.

ALV Humanistisch Verbond FRYSLÂN
zaterdag 13 april 2024
in Proeflokaal Wouters
10.00 uur inloop en ontvangst
met koffie & thee
Start vergadering 10.30 uur

Agenda

1. Welkomstwoord door de voorzitter
2. Vaststellen agenda
3. Ingekomen stukken en mededelingen
4. Notulen ALV 2023
ter vaststelling
5. Jaarverslag 2023
ter vaststelling
6. Balans en Winst & Verlies rekening 2023
ter vaststelling
7. Verslag kascommissie en kiezen nieuw lid kascommissie
8. Begroting 2024
ter vaststelling
9. Terugkijk op 2023 - toelichting plannen & speerpunten 2024
10. Rondvraag
11. Sluiten vergadering 12.15 uur

Wij bieden u een **broodlunch** aan van 12.15 – 13.00 uur.

Daarna wandelen wij naar de opstapplaats van de praam en varen wij gedurende een uur met gids door de grachten van Leeuwarden.

Adres Proeflokaal Wouters is: Sophialaan 5, tegenover het NS station van Leeuwarden. De zaal is boven, te bereiken met een trap of een stoellift.

Adres opstappen praamvaren: bij de Harmonie. Mocht de afstand van Wouters hiernaar toe een probleem zijn, dan zorgen wij voor een taxi.

Opgave vóór 5 april 2024, waarin aangegeven of u komt voor de vergadering - de lunch - praamvaren en/of een combinatie hiervan. Eveneens kunt u dieetwensen kenbaar maken. Na opgave ontvangt u de overige vergaderstukken

Heerenveen – vrijwilligers gevraagd

In verzorgingshuis Marienbosch in Heerenveen is de werkgroep 'WIL' (Werkgroep Identiteit en Levensbeschouwing) actief.

WIL bestaat uit vertegenwoordigers van diverse kerken en het HV en verzorgt de kerkdiensten, herdenkingsvieringen, de gespreksgroep en voert op verzoek individuele gesprekken met de bewoners.

Als humanist heb ik contact met diverse bewoners, begeleid ik de gespreksgroep en bereid ik, samen met anderen, de herdenkingsbijeenkomsten voor. Eveneens verzorgen wij het jaarlijkse uitje met de bewoners waar we contact mee hebben.

1x per maand is er overleg met de werkgroep.

We zoeken nieuwe enthousiaste mensen voor de werkgroep die mee willen denken over en organiseren van onze activiteiten o.a. op de afdelingen voor kleinschalig wonen (bijvoorbeeld – samen zingen met de bewoners!)

Als u belangstelling hebt of meer wilt weten, neem aub contact met Annemiek Horstman, via secretariaat@hvfryslan.nl

**Aanvang 19.30 uur, inloop vanaf 19.15, Tresoar
Boterhoek 1, Leeuwarden,
entree €10,= contant of PIN aan de zaal.**

21 maart

**Annemarie van Gunnik en Paulien 't Hoen
Nieuw denken met de oude Grieken**

In de snelle wereld van vandaag zijn er zo veel keuzes te maken dat dilemma's zich aan de lopende band voordoen. Bovendien wordt meestal een snelle beslissing verwacht. Hoe vind je je weg in de veelheid van mogelijkheden? Hoe bepaal je de koers die je wil varen? Welke kennis gebruik je voor je beslissingen en waar komt die informatie vandaan? In lastige situaties raak je vaak verward in allerlei gedachten die je niet verder brengen. Dit is 'oud denken'; dat wat je (ooit) gedacht hebt. Als je blijft denken zoals je altijd hebt gedacht, blijf je doen wat je altijd hebt gedaan! Nieuw denken met de oude Grieken is een uitnodiging om uit je vertrouwde denkgroeven te komen.

Oefening in vertrouwen Stijn Krooshof 11 april

In een staat van twijfel en verwarring vragen we ons dikwijls af: Waarom ben ik hier? Waarvoor leef ik? Wat gebeurt er bij het doodgaan? Blijft er iets van ons over? Bestaat er een god en zo ja, in welke vorm? En welke gevolgen zou dat voor mij hebben? Het zijn elementaire vragen die tegelijkertijd zeer diepgaand zijn, die iemand als kind kan stellen en waar men zich na een lang leven nog steeds over kan verwonderen.

Zijn er antwoorden te vinden? Ze zijn er in overvloed, maar welke zijn de juiste? Hoe bepalen we dat? Hoe weten we of ons oordeelsvermogen daarover wel goed functioneert? Kunnen we niet, net als Johannes Climacus, altijd aan alles blijven twijfelen? Is dat niet een heel groot probleem?

Immers, als we nooit zeker kunnen zijn van onze antwoorden op de grote vragen des levens, waarop baseren we dan hoe we ons leven leiden? Waar beroepen we ons op bij de keuzes die we maken? Ieder mens moet ergens in geloven om te kunnen leven, schreef Lev Tolstoj in zijn autobiografie. Waar gelooft de existentieel verwarde mens in? Is er iets – of iemand – waar hij op kan vertrouwen?

Het raadsel van het ik Martijn Veltkamp 30 mei

De schijnbaar simpele vraag 'Wie ben ik?' houdt ons vandaag de dag meer dan ooit bezig.

We worden gestimuleerd onszelf te zijn, ons Ware Zelf te ontdekken, en een levenspad te kiezen dat bij ons past. Maar kan dat wel? Kunnen we onszelf wel écht kennen? Als we een beeld hebben van wie we zijn, komt dat dan wel overeen met wie we écht zijn? En bestaat er wel een 'écht' ik, een ware zelf?

In oktober 2023 publiceerde dr. Martijn Veltkamp zijn 7 jaar durende zoektocht naar het antwoord op deze vragen in Het raadsel van het ik.

Tijdens de lezing gaat hij in op de haaks op elkaar staande visies op het 'ik' uit het verleden vanuit de filosofie en psychologie. Maar ook laat hij zien op welke manier deze eerdere opvattingen met elkaar te rijmen zijn.

Verskillende onderwerpen die directe implicaties hebben voor hoe we veelal nadenken over het 'ik' komen aan bod. Zo zoeken de meeste mensen hun 'ware ik' in zichzelf, maar komt tijdens de lezing de stelling voorbij dat een al te narcistische aanpak is. En hoewel bedoeld als hulp, zal van de vele (zelfhulp)programma's die mensen helpen hun 'Ware Zelf' te vinden worden verdedigd waarom dit mensen juist met een onoplosbaar probleem opzadelt. Tenslotte laat Veltkamp zien wat het 'zelf' dan wél is.

NIEUW: het filosofiecafé Fryslân heeft nu ook een website met informatie over de komende filosofieavonden, maar ook over de avonden die geweest zijn. Neem eens een kijkje op:

www.filosofie.frl

Ga mee met een filosofische wandeling

Heb je zin in een goed gesprek? Zoek je meer verdieping of heb je vragen die te maken met zingeving, spiritualiteit of filosofie? Kom dan met ons mee wandelen! Tijdens de filosofische wandelingen komt iedere keer een ander onderwerp aan bod. Door hierover met anderen te praten, krijg je meer inzicht over jezelf. Je hoeft geen kennis te hebben over filosofie om mee te wandelen. Iedereen is welkom!

De wandelingen worden begeleid door medewerkers van het Humanistisch Verbond en de Protestantse Gemeente Heerenveen. We starten de wandeling in de bibliotheek in Heerenveen. Hier eindigen we ook, met een kopje koffie of thee. Deelname is gratis, opgeven is niet nodig.

* De wandeling van 17 februari start bij Rinkelbom, Zwanedrift 2, Heerenveen.

Meer informatie via bmf.op-shop.nl of kom langs in de Bibliotheek

Zaterdag 16 maart

10.15 uur

Zaterdag 6 april

10.15 uur

Zaterdag 4 mei

10.15 uur

Zaterdag 25 mei

10.15 uur

Zaterdag 15 juni

10.15 uur

Zaterdag 6 juli

10.15 uur

Zaterdag 7 september

10.15 uur

Zaterdag 28 september

10.15 uur

Zaterdag 19 oktober

10.15 uur

Zaterdag 30 november

10.15 uur

Zaterdag 21 december

10.15 uur

PALAVER *Oranjewoud* dit jaar te gast in Heerenveen

De groep onder begeleiding van Jan Wijbenga komt in de komende tijd op de volgende data bij elkaar:

2024 13 maart, 17 april en 15 mei

Gespreksonderwerpen worden door de deelnemers bepaald. Informatie over locatie en deelname bij Jan Wijbenga, voorzitter@hvfryslan.nl

Elite, moet dat nog bestaan?

Als je de mazzel hebt om een hoge leidende positie, een hoge opleiding, een hoog inkomen/banksaldo, een hoog zeggenschap te hebben of afkomstig te zijn uit een bepaalde dynastie, kun je tot de elite behoren.

Daarnaast hebben we elitaire normen en waarden. Die zijn niet op iedereen gericht.

Om maar eens te beginnen met U en jij. In de meeste talen bestaat dat niet eens. Kijk zo-wie-zo maar eens naar de taal waar de wereld aan verslaafd raakt: Engels. Waarom laten wij dat taalgebruik in het Nederlands wel bestaan. Wij zijn als mensen gelijkwaardig. Taalgebruik om verschil in die waarden te maken is discriminerend. Want als je iemand hoger op de ladder zet, betekent het, dat de ander lager staat. De ander is dan dus lager in waarde als mens. Dat willen we toch juist niet.

Een andere vorm van niveauverschil is meneer en mevrouw. Toch ook al wat lastiger voor de kleine groep die dat niet eens is. Dat je zoiets gebruikt voor mensen, waarvan je de naam niet kent, snap ik. Maar als ik weet wat iemands familienaam is dan noem ik diegene toch alleen bij die naam.

Waarom bijvoorbeeld meneer 'de Burger' als je de voornaam niet weet?

Waarom niet gewoon 'de Burger'. Weten we wel de voornaam, zeggen we nog steeds vaak meneer 'de Burger' in plaats van bijvoorbeeld 'Bouke'. Ook weer een soort tredje hoger op de ladder voor diegene tegen wie je meneer of mevrouw blijft zeggen. Natuurlijk, het is minder erg geworden sinds de tweede helft van de vorige eeuw, maar het bestaat nog steeds.

Weg ermee...

Maar praktisch gezien nog erger elitair. Het belastingsysteem. Hoe meer mensen verdienen hoe vaker ze relatief minder belasting betalen. Voor de meer-
verdienenden zijn er makkelijkere mogelijkheden om bepaalde dingen van het
inkomen af te trekken voor er belasting wordt geheven. Daarnaast kennen we
veel vormen van belasting die niet direct inkomen gerelateerd zijn. Denk maar
aan gemeentebelasting, provinciebelasting, waterschapsbelasting, accijnzen en
huis gerelateerde belastingen. Het eindresultaat is, dat mensen met de laagste
inkomens daardoor het hoogste percentage aan belasting betalen. Meer dan
50%. Dat willen we toch niet Dus ook hier heeft de elite weer mazzel.

De enige goede oplossing is om verreweg de meeste belastingen daadwerkelijk
elite onafhankelijk, maar inkomensafhankelijk te maken.

Elite onafhankelijk inkomen betekent dat niet alleen het salaris, pensioen,
uitkering enz. uitsluitend het inkomen is. Ook dividend, erfenissen,
renteopbrengst, huuropbrengst, beleggingswinst enz. is inkomen. Daar zou
dezelfde belastingen en dergelijke als op het salaris moeten plaatsvinden. Ook de
belastingen voor andere overheidsorganisaties zouden daaraan met een
percentage gekoppeld moeten worden.

Het pensioen en de zorgvoorziening zou eveneens op die manier geregeld
moeten worden. Voor iedereen hetzelfde inkomenspercentage voor de
zorgverzekering. Lijkt me toch wat socialer. Het leidt tot meer gelijkwaardigheid
in onze samenleving.

Dit is natuurlijk niet iets wat je in een jaartje even oplost. Maar beter langzaam
wel, dan snel niet...

We vinden ook dat mensen die door hun doen wat meer op het podium staan
een lintje van de door Gods gratie benoemde koning moeten krijgen. Zo'n lintje
dat de mensen de rest van hun leven op hun jasje blijven dragen. Dus toch even
het elitaire uitstralen. En de meeste mensen die ook en vaak nog veel beter
betekenis hebben voor de samenleving, worden hoogstens lid van de orde van
Oranje-Nassau. Ook weer iets met trede hoger en trede lager. Mensen hebben
zeker een schouderklopje nodig als ze voor anderen echt klaar staan. Maar daar
is geen lintje voor nodig...

Zo kan het elitaire gedoe stukje bij beetje verdwijnen.

Bob Boersma reacties naar rf@boersma.me

OPEN GESPREKSGROEP HV SÚDWESTFRYSLAN

Open gespreksgroep HV Súdwest Fryslan in Sneek

Thema: wat is de meerwaarde van het humanisme?

Waar: Brasserie De Koperen Kees, Parkstraat 1, Sneek

Donderdag 14 maart 2024, van 19.30 tot ca. 21.30 uur,

We staan met elkaar op deze wereld, zacht gezegd, wel voor uitdagingen, nu en in de toekomst. Welke meerwaarde biedt het Humanisme, het Humanistisch Verbond? Waarmee kunnen we onze onmachtgevoelens de baas worden en ons leven en dat van onze kinderen handen en voeten geven in de toekomst? Onze inleider Jan Boeijenga stelt ons de vraag: *Op grond van welke waarden en normen en vanuit welke menselijke vermogens en behoeften willen we ons laten leiden voor het herstellen van kwaliteit van leven en voor het maken van keuzes met toekomst?*

Donderdag 11 april 2024, van 19.30 tot ca. 21.30 uur,

Thema: Zingeving, wat is de (on-)zin van spiritualiteit?

Afgelopen jaar heeft 'het HV', zich opengesteld voor de beleving van spiritualiteit. Wat betekent dit voor atheïstische en iets-ïstische HV leden? Waar geloven we wel of niet in, wat biedt het ons?

NB: een aantal deelnemers aan onze gespreksgroep vindt het leuk om vooraf aan deze bijeenkomst van 11 april, om 18.00 uur samen een hapje te eten in de brasserie Koperen Kees, waar we die avond om 19.30 uur samen zijn.

Graag een reactie of je het leuk vindt je aan te sluiten.

Met onze verhuizing weer terug naar Sneek hebben we de drempel verlaagd voor onze HV leden in Sneek en Súdwest Fryslan. Onze locatie Brasserie De Koperen Kees is te voet of op de fiets of per auto te bereiken. Voor de OV'ers op 400 meter van het station. En voor autorijders is er voldoende gratis parkeergelegenheid, direct aan de noordkant van de spoorwegovergang, aan het eind van de Bolswarderweg, op 120 meter van de Koperen Kees in de Parkstraat.

Als deze open gespreksgroep of de onderwerpen je nieuwgierigheid opwekken, sluit dan gerust een keer aan. Voor nadere info bel gerust Jac Konig, 0653172732.

Thema: Wat geeft kwaliteit aan ons leven?

terugblik op 16 november 2023, een avond Ingeleid door Folkert Boersma:

Een goede vriend van mij overleed afgelopen zomer in zijn 89ste levensjaar. In de kennisgeving van zijn overlijden memoreerde zijn vrouw: *“Hij genoot tot zijn laatste ademteug enorm van het leven”*. Opmerkelijk omdat hij de laatste 18 jaar van zijn leven met de gevolgen van een ernstige hersenbloeding had moeten leven. De laatste 5 jaar tekende ik elke week een uurtje met hem. Hij was altijd in een goede stemming en klaagde nooit. Wij praten gemakkelijk over voltooid leven en *“als ik er zo aan toe ben, hoeft het niet meer”*, maar deze vriend gaf ons een andere boodschap mee: omarm het leven zoals het je overkomt.

Kwaliteit van leven wordt als volgt geduid:

Subjectief: hoe een persoon zijn/haar lichamelijke, psychische en sociale functioneren ervaart. Objectief: beperkingen als gevolg van ziekte.

Gehanteerde indicatoren: tevredenheid met het leven, tevredenheid met lichamelijke gezondheid en tevredenheid met de psychische gezondheid. (Alternatief: ervaren gezondheid, beperkingen, regie over eigen leven.)

Bij de voorbereiding van het thema heb ik het boek van Joep Dohmen geraadpleegd: *“Over LEVENSKUNST”*, De grote filosofen over het goede leven. Ik vond de volgende citaten die een handreiking zouden kunnen zijn.

Epictetus in *“Wenken voor een evenwichtig leven”*: *“Niet de dingen maken de mensen van streek, maar hun denkbeelden erover. (...) Daarom moeten wij wanneer wij gedwarsboemd, verontrust of gekwetst worden, nooit anderen daarvan de schuld geven maar alleen onszelf, dat wil zeggen: onze opvattingen erover”*. Schopenhauer in *“De kunst om gelukkig te zijn”*: *“dat alleen een minder pijnlijke toestand verwacht mag worden”*.

“De geluksleer zou in twee delen moeten uiteenvallen: 1) regels voor onze houding tegenover ons zelf en 2) in regels voor onze houding tegenover andere mensen”.

“Voorafgaand zou besproken moeten worden waarin het menselijk geluk bestaat en wat daarvoor wezenlijk is”. Hij somt dan op: *“opgewektheid, lichamelijke gezondheid, geestelijke kalmte (bezonnenheid) en uitwendige goederen; een zeer kleine hoeveelheid”*. Verderop benadrukt Schopenhauer dat *“het beste wat op de wereld is te vinden een pijnloos en rustig te verdragen heden is”*.

Bertrand Russell in "Hoe worden mensen ongelukkig?". *"Nu geniet ik juist van het leven (..) het is voor een groot deel te danken aan het feit dat ik mij minder met mezelf ben gaan bezighouden". "Geleidelijk leerde ik onverschillig te staan tegenover mijzelf en mijn tekortkomingen; ik ging mijn aandacht steeds meer op externe zaken richten".* (Hij noemt: De toekomst van de wereld, de wetenschap, de mensen waarvoor hij genegenheid voelde, inclusief de pijn die hij daarbij kon ervaren.) *"Maar deze vormen van pijn doen geen afbreuk aan de essentiële kwaliteit van het leven".* Wilhelm Schmid in *"Enkele fundamentele vragen over de levenskunst en het finale argument"*. De dood als grens van het leven roept de mensen op om te leven en naar vervulling te streven.

Tot zover de inleiding.

Voor sommigen van ons was het voorgaande allemaal te rationeel en het gesprek ging vervolgens alle kanten op met of zonder persoonlijke invulling. Marjoleine Beers voegde in de loop van het gesprek nog een aantal citaten toe. Van Nietzsche: *"Wie een waarom heeft waarvoor hij kan leven, kan bijna elk hoe verdragen"*. Van de Beatles e.a.: *"Leven is wat er gebeurt, terwijl je andere plannen hebt"*. *"Leven is uitgaan van je talenten en kwaliteiten, niet van je beperkingen"*.

Terugblik

Humanistisch Verbond Verdiepingsdag Actieve Hoop, 18 november 2023 in Leeuwarden.

Presentatie en begeleiding: mw. Han Verhoeven, aanwezig: 14 personen m/v)

Doel van de Verdiepingsdag.

In je zorgen om het klimaat is het belangrijk om hoopvol te zijn en te blijven. Hoe doe je dat?

HV helpt je op weg, om hoopvol en optimistisch te zijn/blijven. Je klimaatzorgen staan centraal in je onderzoek naar wat er voor jou toe doet én waaruit je hoop put.

Vanuit dat inzicht leer je hoe hoop en zorgen over mens en milieu om te zetten in haalbare acties.

Kortom: Hoe lever je een actieve bijdrage aan een duurzame wereld? Hoe verander je somberheid en wanhoop die je soms kunnen overvallen?

Deze dag was ik cursist én gastvrouw; ik kijk terug op een geslaagde dag. Het is prettig elkaar te ontmoeten en met elkaar kennis te maken, inspirerend om gedachten, zorgen en idealen omtrent het klimaat te delen. In de pauze hebben we ontspannen geluncht en gezellig gepraat.

In haar presentatie gebruikt Han het boek 'Actieve Hoop' door Joanna Macy. Macy gaat uit van een spiraal: die van het werk dat weer verbindt, met jezelf en met levensvormen. Je mag je pijn ertoe en voelen. Wat er om je heen gebeurt, raakt je en dat mag je erkennen, delen. Juist dat kan je steunen en je opluchten. Om dan te kijken met nieuwe ogen, in een weg voorwaarts met actieve hoop. 'Als je geen pijn voelt, kom je ook niet in actie' aldus Macy. Je eigen kern is de basis van verandering.

Hierna doen we praktische oefeningen, zowel in groep als in tweetallen. Zoals 'de waarheidsmandala'. Han heeft op een kleed vijf voorwerpen

uitgesteld, dit zijn symbolen van angst, verdriet, woede, leegte, verlangen. Om de beurt kiest ieder een voorwerp dat haar/zijn gevoelens benadert. Het is een indringende uitwisseling van wat ons bezighoudt op het gebied van klimaatzorgen.

In de laatste oefening richten we de blik naar voren: hoe kun je bijdragen aan de grote ommekeer, levensondersteunend zijn. Wat zou je kunnen ondernemen/doen voor de heling van de wereld als je bevrijd zou zijn van angst en als je beschikt over alle kracht die om je heen is?

De dag besluiten we door uit te spreken wat we meenemen aan hoop en inspiratie. Voor mij is dit een positieve ervaring van mens tot mens, daarnaast zijn het concrete plannen en tips (verwijzing naar literatuur/websites) om in mijn leven te blijven toepassen. Het heeft me geïnspireerd tot (meer) contact met gelijkgestemden, zoals op zondagmiddagen tijdens de cursus Filosofie voor een Breed Publiek. En op een vrijdagavond ga ik de eetclub in Marsum bezoeken, voor een lekkere biologische, vegetarische maaltijd en een goed gesprek. Misschien volgen er nieuwe initiatieven, ook naar aanleiding van dit verslag. Tijdens de komende ontmoetingsdag HV Noord (23 maart Bakkeveen) zou ik hierover graag met u, lezers/leden, van gedachten wisselen.

Auk Jager, HV Friesland

2023-2024

JAARGANG

32

Twijfel

leren laveren tussen fundamentalisme en relativisme als keuze

Pakweg 35 jaar geleden was de oproep om positieve waarde te hechten aan 'het voordeel van de twijfel' een belangrijk thema in het humanistische gedachtegoed.

Nu, in ons tijdsgewricht, lijkt twijfel alom nog veel minder geliefd dan destijds. In politiek en maatschappelijk debat bestoken partijen elkaar met beweringen, suggesties en vermoedens die worden gepresenteerd met de zwaarte van onweerlegbare feiten. En ook het individuele leven lijkt steeds meer doordrongen van de hang naar absolutisme.

Wat is eigenlijk het voordeel van twijfel? Weegt het op tegen nadelen? Welke activiteit kunnen we beschouwen als het tegenovergestelde van twijfelen? En wat is de samenhang tussen kwalificaties als twijfel, feit, fake, kans, wetenschap en mening? En is ook bij twijfel sprake van 'kairos', het juiste moment en de juiste plek?

Na de afgelopen lezingencycli, waarin onderwerpen als waarheid, weten, gelijk hebben/krijgen/zijn, en wereldburgerschap centraal stonden, gaan we ons in deze 32^e serie verdiepen in de plaats en functie van twijfel in onze actualiteit. We gaan te rade bij diverse klassieke en moderne filosofen, maar ook bij onszelf.

We gaan onderzoeken of de uitspraak van de staatsman/filosoof Marcus Tullius Cicero (106-43) klopt, dat je door te twijfelen tot waarheid komt ("dubitando ad veritatem pervenimus").

Zomaar een uitspraak tot waarheid bombarderen, werkt in ieder geval desastreuus, dat is al duidelijk.

10 maart 2024 **Ik twijfel, dus wij zijn**

De zinsnede 'Ik twijfel' wordt in deze tijd al gauw gelezen als een uitspraak van een individu dat iets niet weet, onzeker is, geen beslissingen kan nemen ... Terwijl van het 'ik' wordt verwacht dat het stevig in de schoenen staat en in staat is tot stellige uitspraken te komen. Bij ieder debat dat langs komt, wordt het 'ik' gevraagd om een stevige mening. Twijfel als hermeneutische grondhouding leidt echter tot iets heel anders: creativiteit, verbinding, worteling én vernieuwing.

Met Paul Ricoeur en een kunstenaar als Grayson Perry onderzoeken we hoe twijfel tot een 'wij' kan brengen.

Inleider: dr. Els Maeckelberghe (*ethicus Beatrix Kinderziekenhuis Groningen/UMCG*)

Tijd: Zondagmiddagen van 13.30 - 16.00 uur

Plaats: De Bres – Schoolstraat 4 –
8911 BH Leeuwarden

Kosten deelname: €10,- p.p. per bijeenkomst.

U kunt contant betalen aan de zaal, of dit bedrag storten op bankrekeningnummer
NL 16 TRIO 0198 3836 65 t.n.v. penningmeester HV-Fryslân.

In verband met de onzekere tijden kan het zijn dat we de prijs in 2024 moeten bijstellen/aanpassen

Wanneer u zich vooraf inschrijft voor het bijwonen van alle lezingen geldt een gereduceerd tarief van €50,- (voor de hele serie).

Wanneer u geld overmaakt, graag vermelden welke inleiding/inleidingen het betreft.

Informatie: www.humanistischverbond.nl www.theaterdebres.nl

Vragen: secretariaat@hvfryslan.nl app of sms naar: 06-33781823

Leden bezoeken leden HV Fryslan

Ongedwongen gesprekken met diepgang hebben, in een vertrouwde setting? 'Leden bezoeken leden HV Fryslân' biedt de gelegenheid voor leden die het op prijs stellen van tot tijd tot tijd 'een goed gesprek te hebben, meer dan over alleen koetjes en kalfjes'. Voor één op één bezoeken met een samen afgesproken frequentie, bijvoorbeeld één keer per maand. De afgelopen jaren merkten we dat die behoefte zowel vanuit de ouderen kwamen, die meer geïsoleerd thuis kwamen te zitten. Maar ook van jongeren die hetzelfde overkomen of jongeren die het gewoon mooi vinden ook één op één ongedwongen gesprekken met diepgang te voeren met leeftijdgenoten of ouderen. En wat zegt leeftijd? Het gaat er om dat juist ook de bezoekende leden zelf hier wat aan hebben. Idealiter blijken de koppelingen waar sprake is van voldoening voor beide gesprekspartners het beste te werken en in stand te blijven.

Wij zijn concreet op zoek naar HV leden uit Bolsward, Joure, en Leeuwarden, die hiervoor interesse hebben. Voetnoot: We bemerken overigens wel enige schroom om hiernaar te vragen of om je spontaan aan te bieden. 'Wie krijg ik dan en past dat wel?'; 'Als het niet klikt, hoe moet ik daar dan mee omgaan, want dan zit je daar ongelukkig mee in de maag?' Daarom bouwen wij een veiligheid in als we een koppeling voorleggen, door eerst na een vraag of aanmelding ook naar de interesses te vragen en vervolgens de afspraak te maken om een eerste kennismaking als proef te doen. Dus schroom niet en laat van u/je horen!

Contact te leggen voor iemand met verzoek of aanbod te ontmoeten, wonend in:

Postcode gebied 8441-9091 Jac.Konig@kpnmail.nl of 0653172732

Postcode gebieden 8391 - 8434 en 9109 – 9296 sakevanderkloet@gmail.com of 0650634629

Wij zoeken een maatschappelijk betrokken bestuurslid voor de A. Bijlenga Stichting! De A. Bijlenga Stichting houdt zich, binnen de provincie Friesland, bezig met het financieel ondersteunen van hen die door lichamelijke - of geestelijke gebreken of andere ongunstige omstandigheden niet in staat zijn, om in hun onderhoud te voorzien of de opvoeding of opleiding van hun

kinderen te bekostigen.

Hulpbehoevenden, ouders of instanties kunnen zich richten tot de stichting met een verzoek om een financiële bijdrage in de kosten die zij moeten maken vanwege een beperking van henzelf, van hun kind of van degene die zij bijstaan, zolang zij maar in Friesland woonachtig zijn. Er kan zowel voor kinderen als voor volwassene een bijdrage worden aangevraagd.

Zie ook onze website <https://www.bijlengastichting.nl/>

Statutair is bepaald dat twee bestuursleden van Humanitas of het Humanistisch Verbond in het bestuur van de A. Bijlenga zitting hebben, hiervan is er momenteel één vacant.

Wilt u nadere informatie over de vacante functie, dan kunt zich wenden tot onderstaande bestuursleden.

Heeft u belangstelling voor deze bestuursfunctie? Graag een beknopte C.V. zenden aan mevr. Beers bestuurslid van de Stichting

Mevr. M. Beers

Email: secretariaat@hvfryslan.nl

Tel: 06-53112732

Dhr. J. Dijkstra

Email: jan.dijkstra.mz@gmail.com

Tel: 06-16136082

Lekker ite & in aardich petear

Lekker ite en in aardich petear: lekker eten en een leuk gesprek.

Zoals jullie zien hebben we de naam Peulen en Praten veranderd. We vonden dat de nadruk te veel op peulen lag.

We blijven vegetarische maaltijden maken. Maar dus niet altijd met bonen. Daarmee kunnen we wat meer variëren.

Wat blijft is dat we samen koken, samen eten, een leuk gesprek (ideeën welkom) en aan het eind samen opruimen en schoonmaken. Ook de locatie blijft hetzelfde. De consistorie in Marsum.

De bijdrage aan het eten gaat naar 8 euro per persoon voor drie gangen. Maar als je je hebt opgegeven betaal je ook als je niet komt. (we hebben wel op je gerekend en daar op ingekocht). Opgave tot en met de maandag voor het eten (i.v.m de inkoop)

Heb je speciale dieetwensen of een goed idee voor een gesprek geef dat dan door wanneer je je opgeeft. Opgeven kan via het bureau van Het Humanistisch Verbond: secretariaat@hvfryslan.nl Zij zorgen dat het bij Roeleke of Sonja komt.

Graag tot ziens op vrijdag 29 maart of elke laatste vrijdag, dus 26 april, 31 mei of 28 juni, van de volgende maanden.

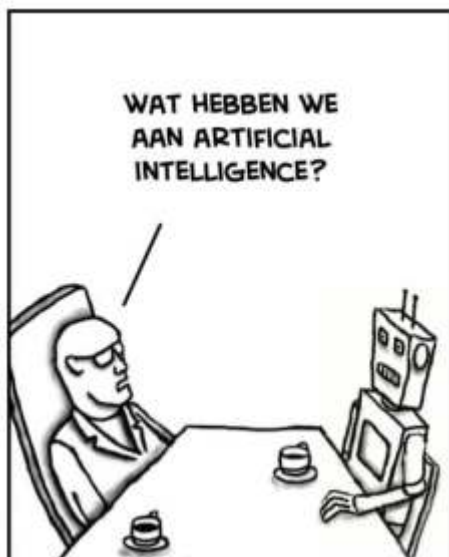
Eetclub

Data: elke laatste vrijdag van de maand, in 2024 is als eerste 29 maart gepland. Eten doen we van 18.00 tot 20.30 uur, kokshulpen worden om 17.00 uur verwacht.

Locatie consistorie: Buorren 18a in Marsum, het dorp ligt 5 km fietsen vanaf station Leeuwarden of is met buslijn 71 (Leeuwarden-Kop afsluitdijk) bereikbaar. **Kosten:** 8 euro, graag gepast en contant betalen.

Opgeven: Er kunnen maximaal 16 mensen mee-eten. Stuur daarom tenminste twee dagen vooraf een e-mail naar secretariaat@hvfryslan.nl en vermeld er zo nodig bij of je vlees, vis of zuivel bij de maaltijd wilt eten. Het is ook fijn als je aangeeft of je komt helpen koken.

Van 9 tot 5 is ook in boekvorm te koop!

TIJ

Draaimolens met paarden en andere dierenfiguren 'vieren onbedoeld de uitbuiting van bewuste wezens', aldus de dierenbeschermingsorganisatie Peta. Het kinderboek 'Kikker is verliefd' brengt kinderen op verkeerde gedachten en als je de kikker kust in de hoop dat deze in een prins verandert

is er sprake van ernstig grensoverschrijdend gedrag. De mensheid is bezig zijn verstand te verliezen. We moeten nee zeggen tegen dergelijke absurditeit. Of is er iets anders aan de hand? Is de behoefte je te laten gelden, 'ertoe te doen' bezig een volksziekte te worden en heiligt het doel alle middelen?

Een kind zegt 'nee' want het is twee. Soms is dat lastig, meestal is het vermakelijk. Maar vooral nuttig want het kind verkent zijn positie in de wereld en zijn sociale rol daarin, ontwikkelt zelfbewustzijn en identiteit. Het komt erachter dat het ertoe doet en dat nee zeggen effect heeft, dat het zijn zin kan krijgen, desnoods kan afdwingen met geweld en een hoop kabaal. De leraar verzucht: "Ze zijn brutaal en luisteren niet". Opvoeden is kinderen begrijpen maar ook nee zeggen.

Als ik kijk naar de medeburgers die op de PVV hebben gestemd dan zie ik mensen en het zijn er heel veel, een kwart van het totaal, fictief zelfs nu een derde, die de grip op hun leven kwijt lijken te zijn en geen vertrouwen hebben in de overheid en elkaar. Ik zie mensen in een collectief onbehagen, mensen die willen dat ze er mogen zijn en ertoe doen. Mensen in armoede, boeren die de wanhoop nabij zijn. Of is er iets anders aan de hand? Als aan een boer op de snelweg wordt gevraagd waartegen hij demonstreert, luidt het antwoord: "Waartegen niet?" om vervolgens asbest in brand te steken. Ik zie mensen die hun zin willen krijgen, desnoods afdwingen met een grote mond, destructief en ondemocratisch gedrag en bedreiging. Ik zie mensen die collectief hun gedrag legitimeren door gecreëerde gekwetstheid en geregisseerde verontwaardiging maar waarbij het doel uiteindelijk macht en invloed is. Onze vrije en open samenleving en ons humanisme staan onder druk en worden bedreigd. Hier past een duidelijk nee. Tot hier en niet verder.

Het Humanistisch Verbond heeft inmiddels ruim 19000 leden. Wat zoeken deze mensen bij het HV? Een veilige haven voor geloofsverlaters? De vrijheid om te zijn wie je wilt zijn en de vrijheid om te denken en te zeggen wat je beweegt? De vrijheid in leven en liefde, in denken en dood. Of het ontmoeten van gelijkgestemden met wie een discussie verdiepend is en een meningsverschil productief? De veiligheid van een moreel ijkpunt? Ze vinden een waardevolle en herkenbare identiteit binnen een organisatie die midden in het leven staat. Door het verharden van onze samenleving wordt het Humanistisch Verbond gedwongen kleur te bekennen en de eigen identiteit te bewaken, misschien wel te verdedigen. Dat brengt keuzes met zich mee, keuzes in wat wel of niet acceptabel is. Het Humanistisch Verbond mag nooit haar identiteit verloochenen of opofferen omwille van de lieve vrede. Nee, het is nog niet te laat.

Jan Wijbenga
Voorzitter HV Fryslân

Humanistische geestelijke begeleiding

Het leven vormgeven is niet altijd eenvoudig. Humanistische geestelijke begeleiders helpen - met gesprekken, advies en ondersteuning - om evenwicht te vinden als het even moeilijk gaat.

Humanistisch geestelijk verzorgers werken bij defensie, justitie, in de zorg of zijn vrijgevestigd. Vrijgevestigde geestelijk verzorgers kunnen ook helpen vorm te geven aan een humanistische relatieviering.

Humanistische Uitvaartbegeleiding

Nabestaanden vinden het moeilijk een toespraak te schrijven of uit te spreken. Een humanistische uitvaartbegeleider helpt u daarbij. Mogelijkheden zijn een gesprek-bij-leven en een gesprek met nabestaanden.

Een humanistische uitvaartbegeleider heeft een speciale opleiding gevolgd en biedt hulp op basis van kennis en ervaring. De begeleider is humanist en heeft oog voor de waardigheid en eigenheid van elk mens en begrip voor de kronkelwegen van het leven.

Er is een speciale website waar u alle informatie vindt:

www.humanistischeuitvaart.nl

0517 417799 HUB Fryslân

0900 33302020 HUB Drenthe

Humanistisch Verbond Sprekers bij uitvaarten

<https://humanistischeuitvaart.nl/sprekers/r-egio-drenthe-overijssel-en-flevoland/>

Een executeur testamentair van het Steunfonds Humanisme?

Wat moet er gebeuren als ik er niet meer ben? Het is misschien niet plezierig, maar wel goed om er eens bij stil te staan. Want wie regelt uw uitvaart? Wie zorgt ervoor dat de wensen uit uw testament worden uitgevoerd en handelt allerlei praktische zaken af?

Als er in uw omgeving niet direct iemand is om dit voor u te regelen, kunt u het Steunfonds Humanisme als executeur inschakelen. De medewerkers regelen uw zaken met respect, zorg en oog voor detail.

Leden bezoeken leden Fryslân

Contact te leggen voor iemand met verzoek of aanbod te ontmoeten, wonend in: Postcode gebied 8441-9091

Jac.Konig@kpnmail.nl of 0653172732

Postcode gebieden 8391 - 8434 en 9109 –

9296 sakevanderkloet@gmail.com of

[0650634629_Palavergroep opstarten:](mailto:0650634629_Palavergroep_opstarten:secretariaat@hvfryslan.nl)

secretariaat@hvfryslan.nl

Stichting Abraham Vellinga

Piet Postma secr. Dubbelstraat 1-4

8561 BC Balk piet@pjpostma.nl

0514 581879

Bijlenga Stichting

Jan Dijkstra jan.dijkstra.mz@gmail.com

Marjoleine Beers secretariaat@hvfryslan.nl

REGIO NOORD

Humanistische contacten

voor een landelijk overzicht van humanistische organisaties: zie www.human.nl

Humanistisch Vormingsonderwijs HVO

HVO Primair- Org. voor docenten HVO en Levensbeschouwing in het openbaar basisonderwijs. **Eltjo Dijk** regiobegeleider Fryslân e.dijk@hvo.nl www.hvoprimair.nl

Filosofiewerkgroep Fryslân

Ron Muijzer, Raard, 06 337 81 823
ronmuijzer@yahoo.com

Humanistisch geestelijk raadslieden

Carla Bellers, carla.bellers@mcl.nl
MCL Leeuwarden

Myriam van der Vorst, 0513 685 739
Tjongerschans Ziekenhuis Heerenveen

Marcelle Mulder, 06 308 12 853

Zorgorg. Patyna, Sneek
marcelle.mulder@patyna.nl

Agaath Heijboer, 050 3613884 of 3612030
a.a.heijboer@umcg.nl UMCGroningen

Reinder Bouwhuis, werkdagen maandag, dinsdag, woensdag (op de oneven weken)
06-82305926 reinder.bouwhuis@nncz.nl

Else van der Hoek Martini Ziekenhuis GR
050 524 5112

Sichtpunt.frl geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie

gvthuis.nl Groningen en Drenthe

geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie.

Klankbordgroep HV Drenthe

Ton Koster, Jan van Koert en Anne Prins. *Contactpersoon:*
Marlon Busstra, 06 13200785
stimulans@planet.nl

Humanistische GV bij Justitie

Dr. S van Mesdagkliniek, Groningen
Jeannette van der Meijde, 050 5221221

Reinder Bouwhuis, PI Veenhuizen,
r.bouwhuis@dji.minjus.nl

06 5273 8062

locatie Esserheem 08807 37123

locatie Norgerhaven 08807 36885/36882

Maud van Hattum, PI Marwei, Leeuwarden
088 0742 633

GGZ Friesland, locatie Franeker

Wietske Cuperus, geestelijk verzorger
aanwezig: di, do, vrij 06 83 263 099
wietske.cuperus@ggzfriesland.nl

Vrij gevestigde Humanistische Raadslieden

Mirabelle A. Schaub-de Jong

050-5252253 / 0620732179

Eva Boer 06 54 74 31 38

info@ditisdespirit.nl

Humanistische GV bij Defensie

Johan Willem Frisokazerne, Assen

Wiebe Arts, 06-12967358

Noord HUMANITAS

Humanitas Eemsdelta

eemsdelta@humanitas.nl
06-47085208

Humanitas Groningen

Akerkhof zz 22, 9711 JB Groningen
mip.groningen@humanitas.nl

Humanitas Het Hogeland

afdeling.hoogeland@humanitas.nl
06-51325810

Humanitas Kanaalstreek & Westerwolde

kanaalstreek-westerwolde@humanitas.nl
06-30544218

Humanitas Midden-Groningen

midden-groningen@humanitas.nl
0598-383048

Humanitas Oldambt

oldambt@humanitas.nl
06-83185347

Humanitas Veendam & Pekela

veendam@humanitas.nl
06-13874104

Humanitas Westerkwartier

westerkwartier@humanitas.nl
06-26569680

Humanitas De Friese Meren

defriesemeren@humanitas.nl
06-24173306

Humanitas De Stellingwerven

destellingwerven@humanitas.nl

Humanitas Heerenveen

heerenveen@humanitas.nl
06-12702911

Humanitas Leeuwarden

leeuwarden@humanitas.nl
058-2666608

Humanitas Noordoost Friesland

no.friesland@humanitas.nl
06-57645319

Humanitas Noordwest-Friesland

nw-friesland@humanitas.nl
06-10595106

Humanitas Smallingerland – Opsterland

smallingerland-opsterland@humanitas.nl
06-15437098

Humanitas Zuidwest Friesland

zw-friesland@humanitas.nl

Humanitas Aa en Hunze

aaenhunze@humanitas.nl
06-18433136

Humanitas Assen

assen@humanitas.nl
0592 311 121

Humanitas Coevorden

coevorden@humanitas.nl

Humanitas Emmen & Borger Odoorn

emmen@humanitas.nl
0591-514205

Humanitas Midden-Drenthe

Midden-drenthe@humanitas.nl
06-29374355

Humanitas Noordenveld

noordenveld@humanitas.nl
06-51392987

Humanitas Tynaarlo

tynaarlo@humanitas.nl
06-55816771

Humanitas Zuid-Drenthe

zuid-drenthe@humanitas.nl
0528-277992

Humanitas Zuidwest Drenthe

zuidwest-drenthe@humanitas.nl

BESTUREN

Afdelings

FRYSLÂN

Jan Wijbenga, voorzitter@hvfryslan.nl
Marjoleine Beers, secretaris en ledenadministratie
secretariaat@hvfryslan.nl, 06 5311 2732
Bart van't Veer, penningmeester@hvfryslan.nl
Lieuwe Koldijk, vrijwilligersbeleid, coördinator activiteiten
Tineke Mollema, communicatie@hvfryslan.nl

DRENTHE

Melanie Willekens-Taal, voorzitter,
06-55 10 83 76, melanie.taal@gmail.com
Marlon Busstra, communicatie, secretaris a.i.
drenthe@regio.humanistischverbond.nl 06 1320 0785
stimulans@planet.nl
Henk van der Zijden, vice-voorzitter/penningmeester
0592 20 33 12 / 06 23 60 91 01
drenthe@regio.humanistischverbond.nl
Ralph du Long, algemeen bestuurslid,
06-52 31 40 91, r.dulong@icloud.com

GRONINGEN en Ommelanden

Marijke van de Hel, voorzitter
marijkevandehel@gmail.com
Ieke Verveld, secretaris
secr.hvgron@gmail.com 06 10264135
Willem Waard, penningmeester
penningm.hvgron@gmail.com
Lenie Kootstra, lid, Leniekootstra@gmail.com
Welmer Boiten welmerboiten@gmail.com

JONGE HUMANISTEN Ivo Hengst, jong hv: ivo_hengst@hotmail.com

3	Agenda
4	Humanistisch Lente Festival
7	Cursussen NOORD
9	Van het bestuur Drenthe
12	HV café Drenthe
13	Wandelingen Drenthe
14	Gespreksgroep Hoogeveen
15	Verdeling van leden in Drenthe
16	Gespreksgroep Assen
17	Van het bestuur Groningen
19	Jonge Humanisten
23	Afscheid Lenie Kootstra
25	HV café Groningen
27	IM Gerrit Botke
29	Wandelen in Groningen
30	Zindagen Groningen
32	ALV Fryslân
33	Heerenveen vrijwilligers?
34	Filosofiecafé Fryslân
36	Filosofische wandelingen Heerenveen
37	Colum
39	Open gespreksgroep Sneek
42	Terugblik verdiepingsdag Fryslân
44	Filosofie ve BP twijfel als keuze
46	Leden bezoeken leden
47	Bijlenga Stichting
48	Lekker ite & in aardich petear
50	Tij column
52	Adressen

INHOUD